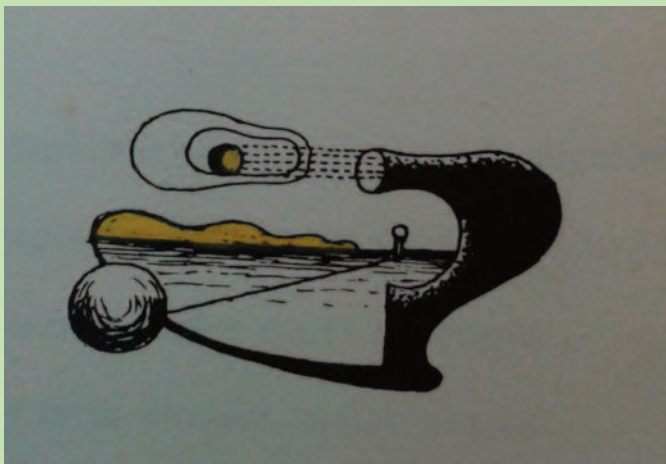

Allò imprevist

Domingo López Torres
amb dibuixos de
Luis Ortiz Rosales

Versió catalana i epíleg:
Miquel Llull
Bibliotecari del Golea

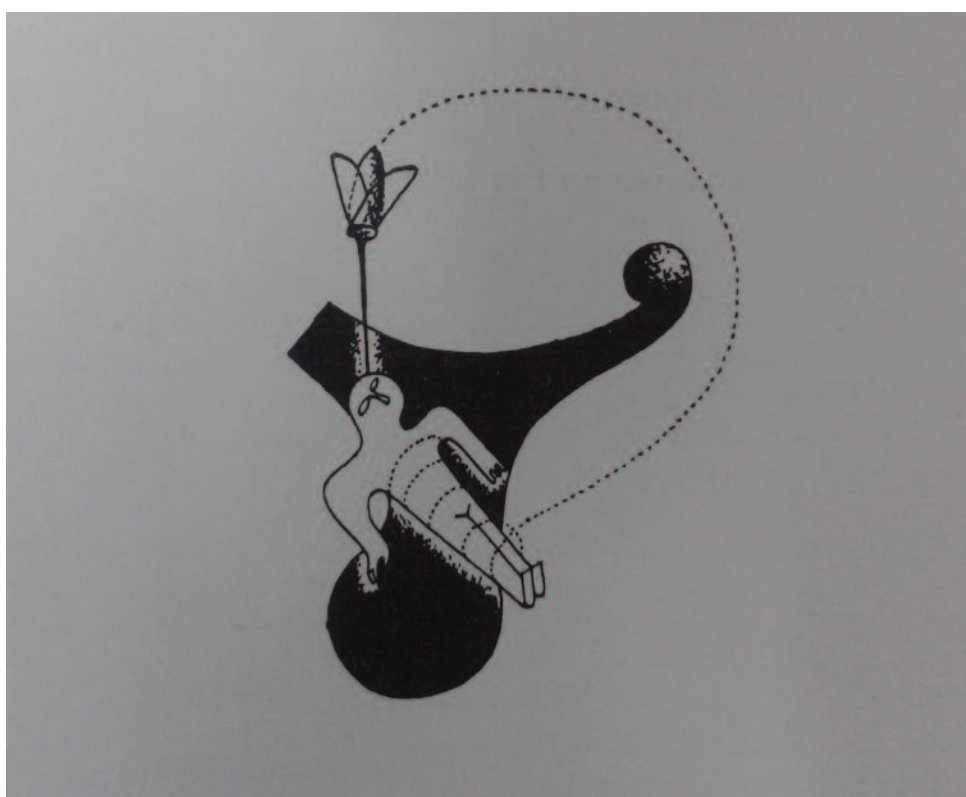
Publicat a la Universidad de La Laguna, 1981.
Versió catalana publicada el 2 de febrer de 2006
a *El Naufragi del Golea*.

LA BIBLIOTECA DEL GOLEA
Capdepera
2016

1

quin profund córrer per mars de silenci!
les empinades desbocades venes
rompent nets mars pudorosos
amb l'oratge, la calor, la flor, el crit.
ampul·losos rodons niguls grisos
—gris castany, gris rosa, gris violeta,
del somiejat sexe promès—
allotjades sense gràcia a l'espès
túnel on cavalca llum en ombra.
la febre, sí, la febre pegant bots
puja fins a l'engronsadora blava del goig.
(dominant la multitud de desitjos
hi ha una estàtua fàl·lica que indica
camins per a idèntic destí.)
la desfermada sang, ferotge i boja,
lliure en clares cascades de sospirs,
torna ordenadament esbravada
al mapa dels seus rius i estanys.
sobre el fons de rítmics anhels
s'enlaira lent un fred venturós

2

les mosques

ni la persecució acarnissada
dels més contundents objectius,
ni el girar continu de 2.000 braços,
ni aquell espès nígul d'extermini,
que envaint-ho tot
féu empal·lidir la teva bona estrella,
pogueren desviar aquell destí
de xerec itinerari.
eres a la sopa, a les butxaques,
als guardapits d'Ortiz Rosales,
en tot,
el girar graciós de curt vol,
l'inquiet moure de les sis cames,
la perfecta germanor d'ales i olfacte,
la teva agilitat, la teva audàcia,
clavà amb tal fermesa la teva presència,
que eres com les dutxes, els excusats,
el pati, les notícies:
la constant obsessió que ho envaeix tot.

3

la patata

descansaves, incauta, endormiscada,
blava en la teva indecisa adolescència,
verda en la distracció dels quefers,
de la teva casa, el teu sexe, la teva ventura.
la terra, blanca, negra o vermella,
ja posava un estigma al teu destí
de blana, dura, amarga
o dolça carn.
podies navegar per les altures
dels mars més fondos,
o perdre't en la fada algaravia
del discórrer més beneit
pel jaç normal del costum.
així, sense conèixer el crit joiós
de l'entrega sense què, ni com, quan
que multiplica en 7 el que és 1,
un 16 qualsevol, entre les meves mans,
tremolosa, indecisa, bruta, negra,
caigueres.
el tall més agut del desig,
del meu sagnant amor,
el meu roí coratge,
t'arrabassava la pell entre els meus dits,
i els crits, planys i sospirs
es perderen sense eco entre les meves mans
d'assassí inexpert.

quan el teu cos blanc, mutilat,
caigué sobre les aigües del teu cel,
el gris estany de la teva desventura
es xapà en mil trossos.

els excusats (3 de la matinada)

violades espirals de la pressa
 de continu córrer, renous interns
 pels ocults jaços sense fronteres,
 —laberint sense on, afany sense fre—.

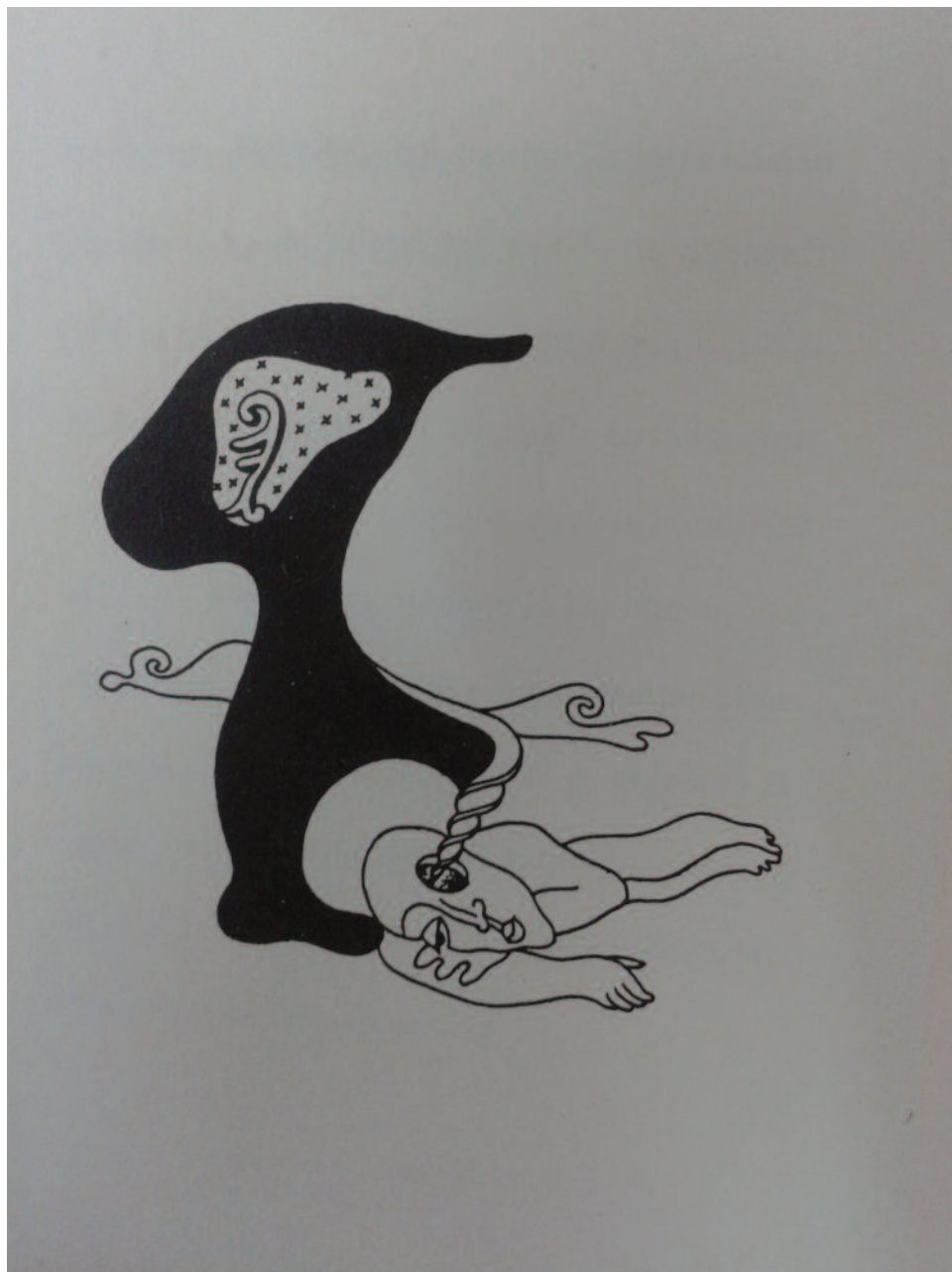
romp el somni, la rialla, els colors,
 la dolorosa accelerada espera
 pròdiga en la promesa, l'ala, el premi:
 veure's pujar, lleuger, en ple vol,
 cap a un cel, un altre cel, i un altre cel.
 mentre l'obscura claveguera de menyspreus
 insuficient per a tanta ofrena
 bóta damunt la geometria de les voreres
 inventant onats cavallets.

l'oratge blau de les primeres hores
 retuts obertament al seu destí.
 obre obstinadament estrets carrers
 en l'espessa ciutat dels olors,
 posant una aurèola a l'esbravament.
 no hi hagué consigna audaç que contingué
 als dels tres salons
 botant en frenesí per passadissos,
 empinades trinxeres de prejudicis,
 els traïdors vents, fermes fletxes,
 es trenquen davant el toro cuirassat
 del voler-se abocar, rompre el portell,
 d'altres severes ordres quadrades
 i suplicants, encesos precés.

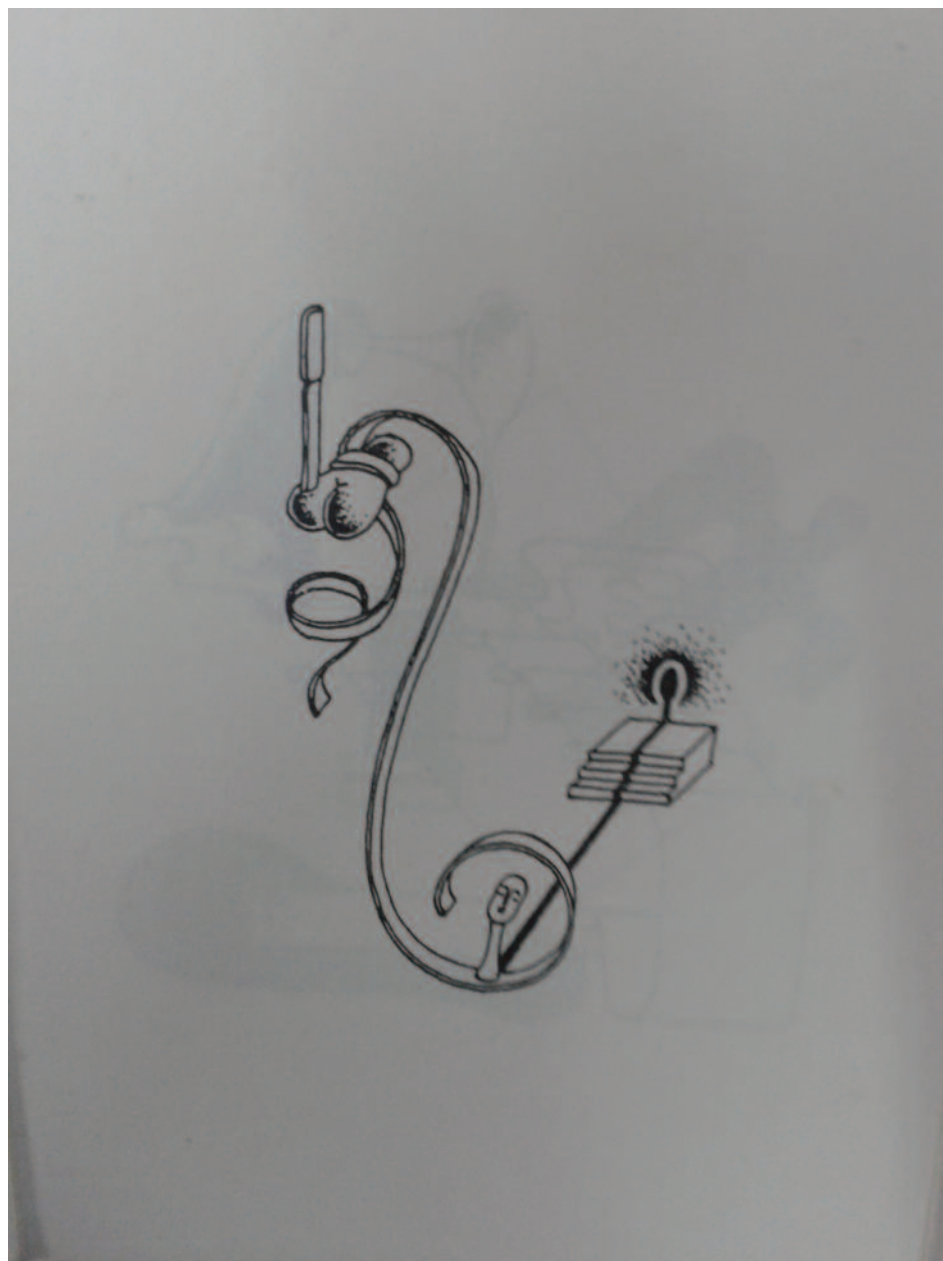
5

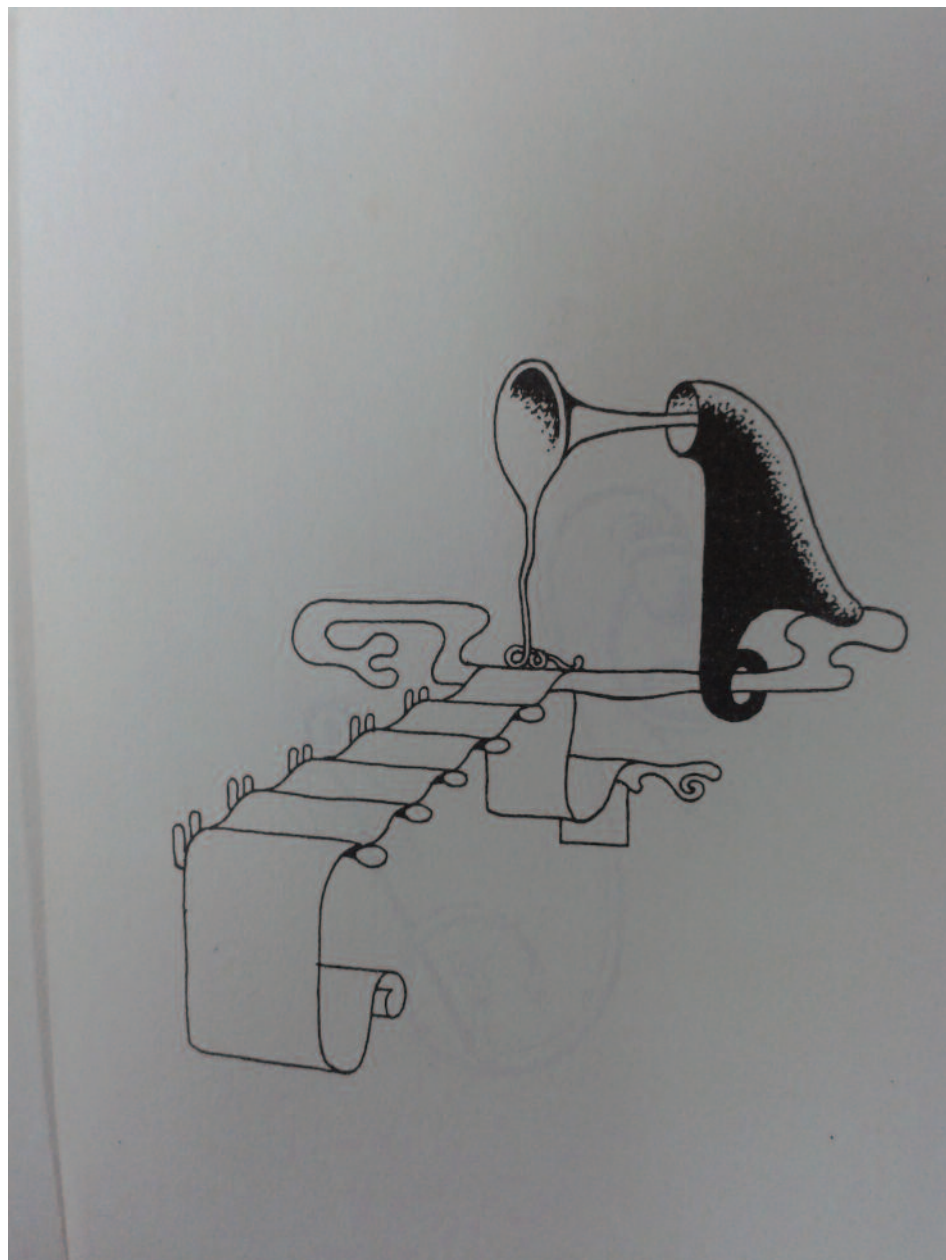
envidrades lluentors suoses,
agres reflexos, disteses llums,
avançaven tant la presència
que ni els blancs llençols, els tubs,
el pànic, la rialla, la deixadesa,
pogueren trobar eco a la sang.
qui t'arrossegà al turment?
¿fou la calor o el clam ja congelat
qui desfermà les teves ires de cristalls?
resseguien els camps del teu cos,
el caragol de terra de l'hivern,
els timbals de l'aire,
les llengües dels marbres més blancs,
mars petrificades, aigües tèrboles,
de pit en ample la porta
al primer oratge inesperat.
caramells de llum als costats,
clavaren a l'aire els ganivets
cremant en lent accelerat gel.
multiplicada pluja d'agulles
crivellaren les teves llums balbes
rompent així l'encant de coixinet
del teu aturat cel amenaçant.
l'emoció es penjava dels ulls
i la sang oblidant els seus camins
despertava profunds jaços erts.

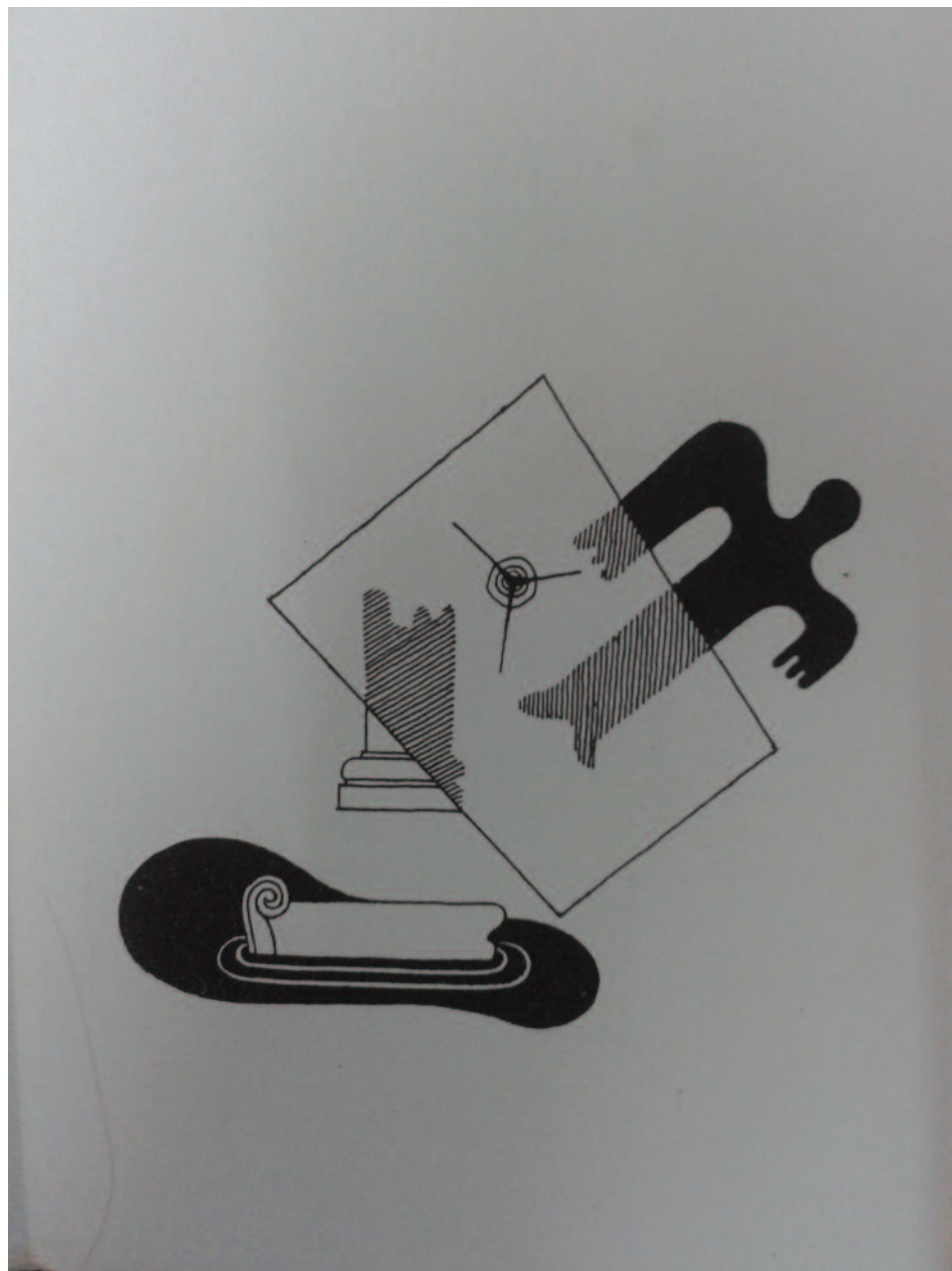

6

çeres projecte ja a l'alt cel,
vaporós cristall, espès nigul,
sòl i cel d'arcàngels dormits;
o realitat en la moguda arena
de suoses somnolentes ones?
¿fou oberta veu que es perdé en el mur
o tancat clam, profund pou?
encara estàvem fermes en terra.
el nigul que enfilava els nostres ulls,
ample, esmolat, horitzontal ventura,
guillotinava un mar d'espessos fronts.
el llit dur es perdé a l'ala
del teu costat blan. de cotó
fum i somni s'entreveien lluny,
remotíssimes, prometedores sorts.

Domingo López Torres i Maruca Reyes pels carrers de Santa Cruz.

DOMINGO LÓPEZ TORRES va néixer a Santa Cruz de Tenerife el 1910. Fill natural i autodidacte. Es va implicar activament en el Grupo Surrealista de Tenerife. L'estiu de 1936 va ser empresonat a la presó de Fyffes amb Luis Ortiz Rosales, amb el qual escriviren i dibuixaren *Allò imprevist* mentre eren presos. El febrer de 1937 són conduïts en un vaixell a la badia de Santa Cruz i, embolicats amb un sac, llançats a la mar: «el socialismo, el sindicalismo y el surrealismo fueron para López Torres una combinación letal» [Morris, 1983:19].

De LUIS ORTIZ ROSALES no en sabem moltes coses, ni tan sols el seu any de naixement ni el lloc, encara que segurament ho va fer a Andalusia i també sabem que va passar la seva joventut a Tenerife. Va conèixer el grup de *Gaceta de Arte* a l'estanc-llibreria de Domingo López Torres, però no va col·laborar a la revista. Això sí, va fer el cartell que anunciava la projecció de *L'âge d'or* i va il·lustrar la coberta de la revista *Índice*, dirigida per López Torres.

Aquest llibre, per tant, va ser escrit i dibuixat dins la presó, un antic magatzem de plàtans com ho era de fustes el nostre Can Mir, durant la revolta militar de 1936, en la qual moltes persones, republicanes o no, foren assassinades impunement. Fou publicat per primera vegada el 1981 gràcies a María Reyes Darías, que el va conservar al llarg de tota la vida.

A més, aquest llibre sembla que és «uno de los libros capitales del surrealismo en Canarias y uno de los más altos ejemplos de ese movimiento en nuestra lengua», com diu Andrés Sánchez Robayna a la introducció de *Diario de un sol de verano*, un altre llibre de l'autor. A les illes Canàries el moviment surrealista va tenir una força inusitada gràcies al grup fundador de la revista *Gaceta de Arte*, de la qual López Torres va ser un dels puntals, publicant multitud d'articles que denotaven no només la militància surrealista, sinó també la socialista.

Tot això es va concretar, també, amb la visita a Tenerife d'André Breton, Jacqueline Lamba i Benjamin Péret per a inaugurar la gran exposició surrealista de maig de 1935 a Santa Cruz, quaranta anys abans que se n'inauguràs una a Madrid, on s'exposaren obres de Salvador Dalí, Picasso, Joan Miró, Chirico, Tanguy, Óscar Domínguez, Marcel Duchamp, Man Ray, Alberto Giacometti i Max Ernst.

No cal dir que tot això va suposar tot un esdeveniment, amanit amb excursions «surrealistes» per una illa vertaderament «surrealista» com Tenerife, i amb articles contraris i favorables a la projecció de *L'âge d'or*, que havia de sufragar les despeses de tot aquell trull, la qual només es pogué fer després del triomf del Front Popular ja ben entrat el 36 i tan sols en projecció privada i matinal. Els «francesos» ja havien tornat a França i poc després Domingo López Torres emprendria el seu darrer viatge en vaixell, del qual jamai no tornaria.

Però ens deixà *Allò imprevist* per tal que no passi tot el temps i que tots els viatges tenguin el seu retorn. [M.L.]

Domingo López Torres
entre les germanes
Rosa i Maria Reyes
Darias en un cafè de
Santa Cruz.

[*Lo imprevisto*] Es una obra extraordinaria por lo que no es: rehúye ser una obra de retórica política. A López Torres le hubiera resultado fácil incidir en las declaraciones políticas de Aragon en *Front rouge*, o de Alberti en *El poeta en la calle*. Sin embargo, su libro no contiene amenazas, ni reconvenciones ni lamentaciones; el poeta no cita ningún nombre, ni fecha, ni suceso comprobable. No aparece ningún enemigo, sino los sentimientos del enemigo, representados como una «cloaca de desdenes»; y no hay ninguna víctima excepto la libertad física. [MORRIS 1983:30]

Domingo López Torres i Luis Ortiz Rosales, acotats. Dret al centre Emterio Gutiérrez Albelo i a la dreta Pedro García Cabrera, tots ells membres del Grup Surrealista. Tenerife, Carnaval de 1936.

Benjamin Péret,
Jacqueline Lamba i
André Breton sobre un
camell menat per
Domingo López Torres.
Tenerife, 1935.
(Fotografia d'Eduardo
Westerdahl).

On me dit que là-bas les plages sont noires
De lave allée à la mer
Et se déroulent au pied d'un immense pic fumant de neige
Sous en second soleil de serins sauvages
ANDRÉ BRETON, *L'air de l'eau* (1934).

MARTÍN MONTENEGRO, Salvador F. (1985). «Bibliografía de Domingo López Torres». A: *ROA Revista del Oeste Africano*, 1-2 (juliol), p. 26-34.

MORRIS, C. B. (1983). «Domingo López Torres bajo el imperativo de su época». A: *Syntaxis*, 3 (tardor), p. 18-35.

PERALTA SIERRA, Yolanda (2000). «Luis Ortiz Rosales, capítulo olvidado del surrealismo en Canarias». A: *XIV Coloquio de historia Canario-Americana*, p. 1521-1527.

PÉREZ MINIK, Domingo (1975). *Facción española surrealista de Tenerife*. Barcelona: Tusquets.

SÁNCHEZ ROBAYNA, Andrés (1987). «Introducción». A: Domingo López Torres, *Diario de un sol de verano*. La Laguna: Universidad de La Laguna; Instituto de Estudios Canarios.